

ناگهان شعر

شعری از محمد مهدی سیار در ستایش «سید مقاومت»

چه سخت است داغ علمدار دیدن

غم یار، در اوج پیکار دیدن

چه سخت است در اوج غوغای صفین

علی را عزا دار عمار دیدن

به بی‌تابی موج‌های فراتیم

به هنگامه چشم خونبار دیدن

نمی‌دید در خواب هم دیده‌ما

به خون خفته آن چشم بیدار دیدن

ز یوسف به یک پیرهن خیره ماندن

ز یحیی سری دست اغیار دیدن

به گفتن نیاید، به باور نگنجد

چنان کوه را زیر آوار دیدن

همین است تقدیر مردان میدان

به پیکار با پیکار یار دیدن

تنی را به میدان مین اربا اربا

تنی را پر از خون به رگبار دیدن

ولی نیست هر گز به قاموس مردان

هراسی از این راه دشوار دیدن

هر اس است بر جان خیرنشینان

سنا برق شمشیر کزار دیدن

مهیّب است فریاد با حیدر ما

مهیّب است هان! قهر قهار دیدن

همه هیبت گنبد آئنین را

بر این عنکبوتان چنان تار دیدن

مهیّب است در بارش «رعد» و «سجیل»

ز مین و زمان تیر ه‌وتا دیدن

به ناگاه «فتاح» و «خیر شکن» را

بر این قلعه کینه‌آوار دیدن

جسد های مشثوم دیوانه دیوان

به هر کوی و بازار بر دار دیدن

«بعثنا علیکم عباداً لنا» را

به سر سند گردان احرار دیدن!

زمان «فجائوا خلال الدیار» است

شر بر سرا پای اشرار دیدن

وعده‌های صادق، وامدار «مرد ابدی»

شرحی درباره زندگی نامه مستند و تازه انتشار یافته شهید حسن طهرانی مقدم، پدر صنعت موشکی ایران که ماحصل ۱۲ سال تحقیق و پژوهش و ۶۰۰ ساعت گفت و گو به قلم معصومه سپهری است

گروه ادب و هنر
culture@khorasannews.com

اردیبهشت ماه امسال از سه‌گانه‌ای به نام «مرد ابدی» به قلم معصومه سپهری رونمایی شد؛ کتابی که در کمتر از یک هفته به چاپ دوم رسید. «مرد ابدی» روایتی مستند از زندگی پدر صنعت موشکی ایران، شهید حسن طهرانی‌مقدم است؛ کسی که ایرانی‌ها اقتدار صنعت دفاعی و موشکی کشور را مدیون او هستند؛ بزرگمردی که امروز در پاسخ به جنایت‌های رژیم صهیونیستی، نامش بیش از پیش ورد زبان‌هاست. معصومه سپهری که پیش از این آثار موفقی مانند «نورالدین پسر ایران» و «لشکر خویان» در حوزه دفاع مقدس از او منتشر شده و با استقبال خوب مخاطبان روبه‌رو شده‌است، این‌بار به سراغ زندگی پرالتهاب و پر فراز و فرود زندگی شهید حسن طهرانی‌مقدم رفته است. شهید طهرانی‌مقدم متولد آبان ۱۳۳۸ بود و در آبان ماه ۱۳۹۰ در پی انفجاری در پادگان شهید مدرس به شهادت رسید.

«مرد ابدی»، حاصل ۱۲ سال تحقیق

و پژوهش

معصومه سپهری بر ای نگارش «مرد ابدی»

۱۲ سال تحقیق و پژوهش و ۶۰۰ ساعت

گفت‌وگو انجام داده و آن را با سبکی جدید در

خاطر نگاری جنگ‌نوشته‌است.

نویسنده در این کتاب سعی کرده در

خلال روایت زندگی شهید طهرانی‌مقدم،

رمز جاودانگی هنر «سهراب»

در زادروز سهراب سپهری، به واکاوی ویژگی‌های شعر و نقاشی‌های او

ازجمله گستره مفاهیم، مدرن سازی و ... پرداخته‌ایم

محمد بهبودی‌نیا - تا امروز درباره شعر و نقاشی سهراب سپهری

زیاد شنیده‌ایم اما نکته‌ای که سهراب سپهری در همه آثارش به آن نگاه ویژه‌ای داشت مدرن سازی بود. او در شعر باوجود پشتوانه محکم شعر کلاسیک به شعر نیمایی روی آورد، قالبی که شاید کمتر کسی در زمانه‌ای که سهراب زندگی می‌کرد به آن توجه داشت. شعر نیمایی در آن زمان جزو قالب‌های کمتر شناخته اما مدرنی بود که از سوی مردم و اهل فن زیاد مورد توجه قرار نمی‌گرفت.

سهراب سپهری در زمانه‌ای پر از مفاهیم تک لایه‌ای و موضوعات تک‌بعدی در شعر، برای فرار از ارائه مفاهیم و تصاویر تکراری و همچنین گسترش مفهوم به سراغ شعر نیمایی رفت. در آن زمان بیشتر شعرها جز موضوعات یا اجتماعی بود یا عاشقانه، عرفان و فلسفه به زبان ساده در شعر رنگ‌باخته بود. سهراب با یقین به این اصل مهم که در هر عصر هنرمندان باید در هنرشان باید حرف‌های مربوط به زمانه خود را بزنند و در عصر ما حرف‌های فراوانی به‌جز زلف یار و ماه شب‌های تنهایی و ... وجود دارد به شعر نیمایی روی آورد. علاوه بر این نقاشی‌های مدرن سهراب هم انگار کلماتی هستند که در قالبی مدرن با هر آن‌کس که به آن خیره می‌شود به گفت‌وگو می‌نشیند.

تأثیر ساده‌زیستی سهراب در نگاه به جزئیات

در عصر پر شتاب امروز که رشد فناوری برای آدمی چیزی جز اسارت محض را به ارمغان نمی‌آورد سهراب سپهری با درک یک مفهوم عمیق که برای به‌پرواز درآوردن خیال باید زینت‌ها و زیورآلات مادی را از بال پرنده خیال، باز کرده به ساده‌زیستی روآورد. ساده‌زیستی که نتیجه آن توجه دقیق و عمیق به جزئیاتی بود که شاعران زیادی از آن بی‌بهره بوده‌و هستند. او در نهایت سادگی به سفرهای زیادی رفت و فلسفه‌آموخت و مجنون تفکرات بوداتیان هندو فلسفه شرق و غرب شد. کنج‌کاوی‌های او نسبت به کشف واقعیت جهان‌ویپاده‌سازی اندیشه‌های غیر مادی بازبانی ساده‌روان و به‌دور از تکلف، آوازه‌سمت‌وسوی

ادب و هنر | ۷

وقت از تو جدا نخواهیم شد، ان‌شاء... تا بهشت با تو هستیم!»

تا آن‌روز، ۲۱ سال بود که حسن مقدم به عنوان فرماندهی موشکی کار کرده‌بود، اما وقتی سردار علی زاهدی به‌عنوان فرمانده نیروی هوایی در مجموعه مستقر شد، یکی از اولین کارهایش، پیشنهاد جانشینی نیروی هوایی به حسن مقدم بود. این اتفاق، از نظر کاری، برای حاج حسن پیشرفت بود اما او هرگز دل بسته عناوین نبود و خیلی سعی کرد از پذیرش این مسئولیت سرباز زند، اما نتوانست»

سپهری، از معدود نویسندگان زن موفق

در حوزه دفاع مقدس

حمید حسام، نویسنده پیش‌کسوت ادبیات دفاع مقدس که با آثاری مانند «وقتی مهتاب گم شد»، «آب هرگز نمی‌میرد» و «هفتاد و دومین غواص» شناخته می‌شود، درباره نویسندگی معصومه سپهری در کتاب «مرد ابدی» گفته‌است: «خانم معصومه سپهری با دو تجربه خوب قبلی «نورالدین پسر ایران» و «لشکر خویان» می‌تواند در فضای رزم هم تفکر کند؛ عرصه تک‌وپاتک را بشناسد؛ در روند تصویرگری کند و از حال‌وهوای شب‌های عملیات حرف بزند. وقتی بانویی به این حوز ه‌ورود می‌کند، اگر چه قصه و روایت را دنبال می‌کند و باید از جذابیت‌های تکنیکی خوبی‌نیز بهره‌برد، اما در عین حال باید کاملاً نعل به نعل با واقعیت‌ها همراه باشد. از این جهت به‌نظر من، خانم سپهری جزو معدود نفراتی از قشر بانوان است که در عرصه نوشتن توفیق داشته‌است به این حوز ه‌ورود کند و موفق بیرون آید.

ورود به عرصه جنگ خود به خود دشوار است، اینجا که عرصه موشکی است و نامکشوف و مکتوم و نگفته‌است، کار دشوارتر است و ضرورت دارد دبار تاریخی و وزن تاریخی موضوع بسیار محکم باشد. به‌هر حال قرار است حقایق تاریخی ناگفته را باز کنیم؛ موضوعی که توانسته‌است موازنه تاریخ را تغییر دهد و یک امنیت ملی برای ما به ارمغان بیاورد. با نگاهی به روش کار و قلم نویسنده در کارهای پیشین و این مجموعه، دستم آمده‌است که این کار هم سنگ و هم وزن، بلکه از وجهی ارزشمندتر از کارهای قبلی سپهری است، به جهت این که از مردی حرف زده که پدر موشکی ایران است.»

فصل‌های مختلف کتاب ضمیمه‌شده که به‌تکمیل روایت‌های نویسنده کمک می‌کند.

مردی که دلبسته عناوین نبود

«مرد ابدی» با روایتی روان و شیوا،

با انتشار پیام‌ربر انقلاب در پی

شهادت سردار طهرانی مقدم آغاز

می‌شود و به گذشته پرماجرای او

می‌رود تا مخاطب از کودکی، نوجوانی،

دوران پر شور جوانی و انتخاب‌های این شخصیت

بزرگ تا پوشیدن لباس نظامی و رفتنش به جنگ

و در نهایت پایه‌گذاری صنعت موشکی ایر ان آشنا

شود. «مرد ابدی» را انتشارات تسنیم و شهید

کاظمی در سه جلد منتشر کرده‌اند.

در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «نوی صلوات

در تالار پیچیده بود که حسن، آخرین جملاتش

را با لبخندی آشنا برای دوستانش بر زبان آورد،

جمله‌ای که آن‌روز در هیاهوی داغ ناشنیده

ماند: «به جمله هم تو ادبیات خودم می‌گم به

عنوان نمایندۀ نیروی هوایی: احمد دوست

داریم! این جمله همیشه همراه شما باشه، ماهیچ

فراگیری فلسفه شرق کشاند. البته‌اومی دانست که تمام جهان در شرق فلسفه و نظریه این نقطه از جهان خلاصه نمی‌شود و همین موضوع کم‌کم او را به سمت فراگیری فلسفه غرب نیز کشاند.

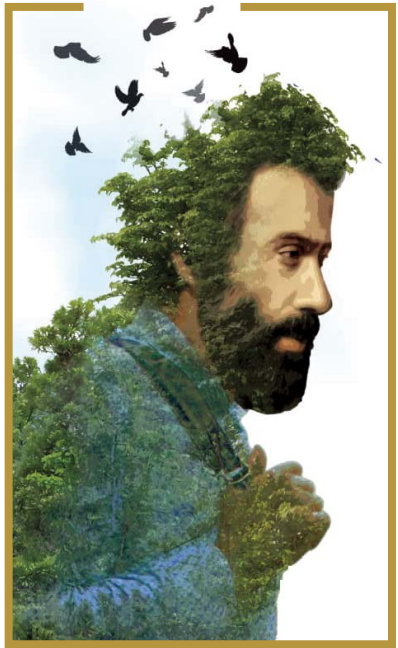
سهراب برای شناخت این فضا به مطالعه آثار دیگران پشت میز کار گوشه اتاقتش بسنده نکرد بلکه پا در اهر فراز و نشیب سفر گذاشته و به کشورهایی از جمله ایتالیا، ژاپن، هند، پاکستان، افغانستان، اروپا، آمریکا، پاریس، یونان و مصر و بریتانیا سفر کرده‌است.

شعر جهانی، نیازمند اندیشه جهانی

اومی دانست برای جهانی شدن شعر، باید جهانی بیندیشیم. فراگیری فلسفه شرق و غرب، شناخت فرهنگ و دغدغه‌های مردمان این سرزمین یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های سپهری بود دغدغه‌ای که در شعر و نقاشی‌های او به‌دور از غلو و بزرگ‌نمایی‌های غیرطبیعی به چشم می‌خورد. این نوع اندیشه‌ورزی را می‌توان از مهم‌ترین دلایلی دانست که مترجمان زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، اسپانیایی و ایتالیایی را به سمت آثار سپهری کشانده‌است. علاوه بر شعرها، نقاشی‌های سهراب هم در زمان خودش و پس از این زمان به دلیل نگاه مدرن و تکنیک‌های ناب او در سطح جهان پربازدید شد. ازجمله نمایشگاه‌هایی که در سطح جهان میزبان نقاشی‌های او بود باید به دوسالانه‌نینز (خرداد ۱۳۳۷)، دوسالانه سان‌پائولو (برزیل ۱۳۴۲)، نمایشگاه هنرهای معاصر ایران، موزه بندر لاهور (فرانسه ۱۳۴۲)، نمایشگاه جشنواره ر‌اویان (فرانسه ۱۳۴۷)، نمایشگاه گروهی برج همپتن (آمریکا)، نمایشگاه انفرادی بنسن نیویورک (۱۳۵۰)، نمایشگاه انفرادی سیروس (پاریس ۱۳۵۱)، نمایشگاه هنر معاصر ایران (بال، سوئیس، سال ۱۳۵۵) و ... اشاره کرد.

کارگری در فرانسه برای رسیدن به هدفی بزرگ

همیشه یک واقعیت اساسی در مسیر رسیدن به خلق آثار ماندگار هنری وجود دارد و آن هم این‌که به قول بسیاری از هنرمندان برای رسیدن به خلق آثار ماندگار در هنر باید تاوان داد. باید از بسیاری از لذت‌ها و دلخوشی‌ها گذشت همان‌گونه که سهراب سپهری بارها این کار را انجام داده‌است. در یکی از موارد زمانی که سهراب در فرانسه به تحصیل در رشته چاپ

سنگی مشغول شد رشته‌ای که امروز به لیتوگرافی معروف است به دلیل این‌که هزینه‌های تحصیل در فرانسه بسیار گران بود برای پرداختن بخشی از هزینه‌های تحصیل به کارگری و تمیز کردن ساختمان‌ها پرداخت.

تنهایی، دروازه

ثرف‌اندیشی سهراب

سال ۱۳۵۸ و در ۵۱ سالگی، سرطان خون به جان زلال این شاعر کاشانی چنگ انداخت. وضعیت سهراب هر روز وخیم‌تر می‌شد به‌طوری‌که او مجبور شد برای مداوا به انگلیس برود. بعد از ناامید شدن پزشکان از علاج او، سهراب به ایران بازگشت. در نهایت سهراب سپهری با کوله‌باری از کلمات، نقش‌ها و با کوهی از حرف‌های نگفته در تاریخ اردیبهشت سال ۱۳۵۹ راهی سفری ابدی شد. مزار سهراب سپهری در صحن امام‌زاده سلطان‌علی بن محمد باقر در روستای مشهد اردهال کاشان واقع‌است. سهراب همیشه شیفته تنهایی بود زیرا به عقیده بسیاری از بزرگان هنر، هنر و اندیشه‌های ژرف در کنج خلوت به سراغ هنرمند می‌آید. یکی از شعرهای سهراب سپهری که در ستایش تنهایی سروده شده و بر سنگ مزار او نقش بسته نیز در ستایش تنهایی است.

به سراغ من اگر می‌آیید

نرم‌آهسته بیایید

مبادا که ترک بردارد

چینی نازکت‌نهایی من

غلط نویسیم

دیرین / دیرینه

این دوواژه در معنی «قدیمی، کهن» همسانند و می‌توان آن‌ها را به جای هم به کار برد:

ممدوحان نیز به تصور مرگ مدیحه‌سرای دیرین پیش از پیدا شدنش اموال او را مصادره کرده بودند. (یوسفی یادداشت‌ها ۳۸) شاعر شیراز در طی سال‌ها که از کوچ‌رندان گذر داشته است این اندازه دریافته است که ... زندگی ... نقش بر آب است. (زرین‌کوب: نقش بر آب ۷)

برگرفته از «فرهنگ درست نویسی سخن»،
تألیف استاد حسن انوری